

УДК 343.9

DOI [https://doi.org/10.32782/galician\\_studies/law-2025-11-4](https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2025-11-4)**Мельник Тетяна Миколаївна,**

викладач юридичних дисциплін, старший викладач

Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола

ORCID ID: 0009-0001-3009-0014

## ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА МЕХАНІЗМИ ЙОГО ЗАПОБІГАННЯ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

У статті здійснено комплексний аналіз правових механізмів юридичної відповідальності за вчинення домашнього насильства в Україні та розглянуто ефективність превентивних заходів його попередження. Авторка досліджує адміністративну відповідальність за ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення та відповідні положення Кримінального кодексу України (стаття 126-1). У статті проаналізовано правозастосовчу та судову практику, опрацьовано статистичні дані Національної поліції України за період 2023–2025 рр., у тому числі дані територіальних підрозділів поліції Тернопільської області.

Звертається увага на вплив воєнного стану на динаміку звернень і реалізацію превентивних/запобіжних заходів. Окремий акцент робиться на особливості правозастосування у випадках, пов'язаних із військовослужбовцями, а також проблемам доступу постраждалих до допомоги у складних соціально-психологічних умовах.

Авторка обґрунтовує необхідність комплексного підходу, що поєднує правові, соціальні та психологічні механізми запобігання домашньому насильству, і пропонує напрями вдосконалення превентивних програм, адаптованих до сучасних викликів.

У статті також розглянуто ключові превентивні та запобіжні заходи протидії домашньому насильству, зокрема застосування термінового та обмежувального припису, взяття кривдника на профілактичний облік, проведення з ним профілактичної роботи та направлення на проходження спеціальних програм для кривдників, що дозволяє зменшувати ризики повторного насильства та підвищувати рівень захисту потерпілих.

У висновках авторка пропонує вдосконалення правових норм та практики їх застосування, зокрема, шляхом зниження порогу «систематичності» для притягнення кривдника до кримінальної відповідальності за ст. 126-1 Кримінального кодексу України, а також акцентує увагу на необхідності комплексного підходу до профілактики і запобігання домашньому насильству. Особливу увагу приділено адаптації превентивних програм та механізмів взаємодії з кривдниками у складних соціально-психологічних умовах, включно з воєнним станом, що дозволяє підвищувати ефективність заходів реагування та зменшувати ризики повторного насильства.

**Ключові слова:** домашнє насильство, адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність, превентивні заходи, терміновий припис, обмежувальний припис, профілактична робота з кривдником, програми для кривдників, воєнний стан, судова практика, протидія домашньому насильству, запобігання домашньому насильству, регіональна статистика, Тернопільська область, захист потерпілих.

### **Melnyk T. M. Responsibility for domestic violence and mechanisms for its prevention under the national legislation of Ukraine**

The article provides a comprehensive analysis of the legal mechanisms of legal liability for domestic violence in Ukraine and examines the effectiveness of preventive measures to prevent it. The author investigates administrative liability under Article 173-2 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses and the corresponding provisions of the Criminal Code of Ukraine (Article 126-1). The article analyzes law enforcement and judicial practice, and analyzes statistical data of the National Police of Ukraine for the period 2023–2025, including data from territorial police units of the Ternopil region.

Attention is drawn to the impact of martial law on the dynamics of appeals and the implementation of preventive/precautionary measures. Special emphasis is placed on the peculiarities of law enforcement in cases involving military personnel, as well as the problems of victims' access to assistance in difficult socio-psychological conditions.

The author justifies the need for a comprehensive approach that combines legal, social, and psychological mechanisms for preventing domestic violence, and suggests directions for improving preventive programs adapted to modern challenges.

*The article also examines key preventive and protective measures for combating domestic violence, including the application of emergency and restraining orders, placing the perpetrator on preventive supervision, conducting corrective and preventive work with the offender, and referring them to specialized intervention programs. These mechanisms help reduce the risk of repeated violence and enhance the level of protection for victims.*

*In the conclusions, the author proposes improving legal norms and their practical application, in particular by lowering the threshold of "systematic" behavior required to bring a perpetrator to criminal liability under Article 126-1 of the Criminal Code of Ukraine. The study also emphasizes the need for a comprehensive approach to the prevention of domestic violence. Special attention is given to adapting preventive programs and mechanisms of interaction with offenders under complex socio-psychological conditions, including martial law, which enhances the effectiveness of response measures and reduces the risk of repeated violence.*

**Key words:** domestic violence, administrative liability, criminal liability, preventive measures, urgent injunction, restraining order, preventive work with the perpetrator, programs for perpetrators, martial law, case law, combating domestic violence, preventing domestic violence, regional statistics, Ternopil region, protection of victims.

**Актуальність проблеми.** Продовжуючи дослідження проблеми домашнього насильства, авторка спирається на власні попередні наукові напрацювання, зокрема, роботи «Домашнє насильство крізь призму національного та міжнародного законодавства» [1] та «Кримінологічна характеристика домашнього насильства: портрет кривдника і потерпілої особи» [2], які сформуvalи теоретичне підґрунтя для подальшого комплексного аналізу цього явища.

Зважаючи на багатогранний характер даної проблематики та її актуальність, а також на необхідність поглибленого аналізу правових механізмів реагування на домашнє насильство, у цій статті вбачається доцільним зосередити увагу саме на питанні відповідальності за вчинення домашнього насильства та механізмах його попередження за національним законодавством України. Такий підхід дає можливість розширити науково-практичну базу попередніх досліджень і забезпечити цілісне бачення проблеми крізь призму правозастосування.

**Метою статті** виступає усесторонній аналіз національних механізмів як адміністративної, так й кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства, а також оцінка їх ефективності в умовах сучасної правозастосовної практики. Особливу увагу приділено виявленню проблемних аспектів реагування на такі правопорушення, узагальненню існуючих наукових підходів і формуванню пропозицій стосовно вдосконалення системи протидії домашньому насильству в Україні.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Вже неодноразово у попередніх наукових доробках зверталася увага на те, що проблема домашнього насильства як соціального та правового явища вже тривалий час перебуває в центрі уваги науковців, юристів, соціальних працівників та громадських організацій. Сьогодні можна назвати такі імена: Андрусяк І., Вільська Є., Данилів О., Дем'янченко А., Ковальова О., Костіна Т., Малиновська Т., Мельник Т., Павленко Т., Полковенко О., Полковенко Т., Поруцька В., Томчук І. та інші.

Що ж стосується юридичної відповідальності за домашнє насильство та механізмів його протидії та попередження, то тут доцільно звернути увагу на те, що в останні роки зросла кількість комплексних досліджень, присвячених даній проблематиці. Зокрема, у 2025 році Шугало Алогізою Ярославівною було підготовлено ґрунтовну дисертаційну працю на тему «Кримінальна відповідальність за домашнє насильство в Україні» [3].

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Досліджуючи питання юридичної відповідальності за вчинення домашнього насильства важливо підкреслити, що сучасна українська модель правового реагування побудована на поєднанні двох взаємопов'язаних інструментів, а саме адміністративного та кримінального впливу. І це зовсім не випадково, адже така дворівнева система відображає різний ступінь суспільної шкоди/небезпеки діянь у сімейно-побутових відносинах, дозволяючи державі гнучко реагувати на прояви насильницької поведінки.

Адміністративна відповідальність виконує запобіжну/превентивну, коригуючу функцію, застосовуючись тоді, коли вчинені дії не несуть суспільної небезпеки й не досягли ще рівня кримінального правопорушення, проте вже створюють реальну загрозу для життя, здоров'я, честі/гідності потерпілої особи.

Адміністративну відповідальність за вчинення насильства в сім'ї передбачає ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (надалі – КУпАП), відповідно до якої домашнім насильством виступає «умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози,

образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого» [4]. За скоєння окреслених діянь законотворець передбачив накладення штрафу на кривдника від 20 до 40 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (надалі – н.м.д.г.) або призначення громадських робіт на строк від 30 до 40 годин, або адміністративний арешт на строк до 10 діб.

Ч. 2 ст. 173-2 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за домашнє насильство, котре було вчинене стосовно малолітньої/неповнолітньої особи та карається накладенням штрафу від 30 до 60 н.м.д.г. або громадськими роботами на строк від 40 до 50 годин, або адміністративний арешт на строк від 2 до 10 діб.

Ч. 3 ст. 173-2 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за домашнє насильство, котре було вчинене повторно і тягне за собою накладення штрафу від 60 до 80 н.м.д.г. або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин, або адміністративний арешт на строк від 3 до 15 діб.

Таким чином, зазначені положення демонструють послідовний законодавчий підхід до реагування на вчинення домашнього насильства. Посилення санкцій у разі вчинення правопорушення стосовно дитини або ж повторного вчинення діяння підкреслює підвищену суспільну шкоду таких дій та необхідність оперативного припинення насильницької поведінки. Фактично, нормотворець таким чином створює механізм своєрідного «правового стримування», коли кожен наступний епізод домашнього насильства тягне за собою вже більш суворіші наслідки, що має не лише каральну, але й превентивну/запобіжну функцію.

Якщо звернутися до статистики, то за даними Національної поліції України, за 12 місяців 2023 року було зареєстровано 291 428 звернень про випадки вчинення домашнього насильства (що на 47 047 звернень більше порівняно з 2022 роком); складено 163 542 адміністративних протоколів за ст. 173-2 КУпАП (що на 40 264 більше порівняно з 2022 роком) [5].

У 2024 році правоохоронці виявили 149 876 адміністративних правопорушень за статтею 173-2 КУпАП. За січень–лютий 2025 року було задокументовано 17 756 таких правопорушень [6]. Інше джерело зазначає, що «Упродовж трьох місяців 2025 року до Національної поліції України надійшло 32 268 заяв та повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством. За аналогічний період 2024 року надійшло 55 868 таких звернень» [7].

Наведені статистичні дані показують доволі нерівномірну динаміку: після значного зростання кількості звернень та складених адміністративних протоколів у 2023 році, у наступних 2024–2025 роках спостерігається певне зменшення зафіксованих правопорушень за ст. 173-2 КУпАП. Це може бути наслідком як впливу організаційних/соціальних чинників, що впливають на активність звернень громадян, так і своєчасним реагуванням правоохоронних органів. Або ж навпаки, коли через бойові дії та специфіку воєнного стану, який триває в Україні від 24 лютого 2022 року, частина постраждалих осіб просто не має можливості своєчасно звернутися до відповідних державних органів за необхідною допомогою.

Регіональна статистика на прикладі Тернопільської області показує наступні показники: впродовж 2024 року «до територіальних підрозділів поліції Тернопільської області надійшло 9 140 заяв та повідомлень від громадян про факти правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством» [8]. Правоохоронці за результатами проведених перевірок склали 5 354 адміністративні протоколи за ст. 173-2 КУпАП.

Отож, повертаючись до статті 173-2 КУпАП, слід звернути увагу на те, що вона зазнала законодавчих змін. 19 грудня 2024 року набув чинності новий Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (надалі – Закон про внесення змін до КУпАП), який суттєво посилює відповідальність за домашнє насильство, у тому числі, відносно дітей [9].

Ці зміни стали частиною стратегії державної політики, спрямованої на покращення безпеки/захисту прав громадян, особливо найуразливіших груп населення – дітей. Власне саме діти часто опиняються в ситуаціях, коли вони або стають жертвами насильства, або вимушені його спостерігати, не маючи можливості самотійно себе захистити. Відтепер особи, які вчиняють насильницькі дії в сім'ї, нестимуть відповідальність як за безпосереднє фізичне/психологічне насильство, так і за спричинення емоційних травм дітям, котрі стали свідками таких подій.

Що ж стосується кримінальної відповідальності, то вона спрямована на найбільш суспільно небезпечні прояви домашнього насильства, що носять систематичний характер або спричиняють істотну шкоду, і виступає механізмом посиленого захисту потерпілих. Якщо випадки домашнього насильства повторюються щонайменше тричі та призводять до фізичних/психологічних страждань, порушень здоров'я, зниження працездатності, виникнення емоційної залежності, у тому числі, й погіршення якості життя потерпідлої особи, такі дії можуть бути кваліфіковані як кримінальне правопорушення.

Дане протиправне діяння підпадає під ст. 126-1 КК України, відповідно до якої «Домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпідлої особи, – карається громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або пробаційним наглядом на строк до п'яти років, або обмеженням волі на той самий строк, або позбавленням волі на строк до двох років» [10].

Зазначимо, що вперше ст. 126-1 про домашнє насильство внесли до КК України у грудні 2017 року, а за два роки вона набула чинності у січні 2019 року.

Звертаємо увагу, що важливою ознакою для настання кримінальної відповідальності є його систематичність (три й більше разів вчинення насильства). Систематичним може вважатися насильство незалежно від того, чи вже раніше кривдник притягувався до відповідальності за вчинення цього правопорушення. Про систематичність можуть свідчити, для прикладу, тілесні ушкодження, неодноразові звернення по медичну допомогу тощо. Якщо в межах домашнього насильства було вчинено сексуальне насильство, то відповідальність за вчинене настає відразу кримінальна, незалежно від ознаки систематичності.

Звернемося до практики Верховного Суду, який у постанові від 28.02.2023 у справі № 725/4683/20 наголошує, що домашнє насильство є не лише фізичним впливом, а й може проявлятися у формі психологічного, економічного чи сексуального насильства. Суд підкреслює, що систематичність таких дій та їх вплив на жертву є визначальними для правової оцінки ситуації. Таким чином, навіть за відсутності прямих тілесних ушкоджень, поведінка кривдника може бути кваліфікована як злочин, якщо вона спричиняє страждання або порушує права потерпідлої особи [11].

В Україні у січні 2024 року зафіксовано рекордну кількість справ, пов'язаних із домашнім насильством, – 435, що майже вдвічі більше, ніж за аналогічний період 2023 року. Експерти відзначають, що кількість таких випадків зростає щороку, за винятком першого року повномасштабної війни. Це свідчить про загострення проблеми та вказує на необхідність посилення заходів із її попередження/притягнення кривдників до відповідальності [12].

За даними Головного управління Національної поліції в Тернопільській області у 2024 році «слідчі відкрили 160 кримінальних проваджень за ст. 126-1 (вчинення домашнього насильства) Кримінального кодексу України, більшість із яких скерували на розгляд до суду» [8].

При розгляді випадків домашнього насильства особливу увагу привертають ситуації, коли правопорушниками/обвинуваченими виступають військовослужбовці або потерпідлі перебувають у Збройних Силах України (надалі – ЗСУ). У таких випадках суди при ухваленні вироків керуються не лише загальними положеннями адміністративного/кримінального законодавства, а й спеціальними нормативними актами, зокрема, Законом України «Про Збройні Сили України», Статутом внутрішньої служби Збройних Сил України та Дисциплінарним статутом Збройних Сил України. Ці документи встановлюють додаткові вимоги щодо належної поведінки, дотримання принципів поваги до особи та її конституційних прав і свобод, що підкреслює високу соціальну відповідальність військовослужбовців і необхідність посиленого правового контролю за їхніми діями у сімейно-побутовій сфері.

Зазначимо, що в українському парламенті досі перебуває на розгляді ще один важливий євроінтеграційний Проект Закону про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо забезпечення повноти реалізації положень міжнародного права з питань протидії домашньому та іншим видам населення, в тому числі щодо дітей [13]. А стосується він імплементації міжнародних норм з питань протидії домашньому та іншим видам насильства, зокрема, положень Стамбульської конвенції до КК України та КПК України. Даний «законопроект визначає, що слід розуміти під систематичністю домашнього насильства. Зокрема, що підтвердженням факту вчинення насильства може бути складання протоколів про адміністративне правопорушення. Також пропонується норма, що

незалежно від того, чи це зґвалтування, чи сексуальне насильство, чи домашнє насильство, у кожному випадку має бути відкрите кримінальне провадження» [6].

Оскільки випадки домашнього насильства залишаються численними та соціально небезпечними, важливим завданням постає не лише встановлення виду юридичної відповідальності, але й розробка та впровадження системних заходів щодо його попередження та запобігання.

Так, на замовлення Офісу Віце-прем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції спільно з Фондом Народонаселення ООН в Україні (UNFPA), компанія Gradus Research провела дослідження щодо ставлення українців до проблеми насильства. У межах аналізу вивчали рівень обізнаності громадян, їхню здатність розпізнавати та реагувати на випадки домашнього насильства, а також загальне ставлення до цього явища. За результатами опитування, дві третини респондентів особисто стикалися з домашнім насильством або були його свідками. Повністю неприйнятним таку поведінку вважають 68,7% опитаних, серед яких 71,8% жінок і 65,3% чоловіків. Крім того, 75,6% респондентів переконані, що звернення по допомогу у разі домашнього насильства є важливим і необхідним кроком [14].

Відповідно до п. 12 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (надалі – Закон № 2229-VIII), протидія домашньому насильству – це «система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на припинення домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалий особі, відшкодування їй завданої шкоди, а також на належне розслідування випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки» [15].

Запобігання домашньому насильству, відповідно до п. 5 ст. 1 Закону 2229-VIII, виступає системою «заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються» [15].

Національним законодавством України передбачено наступні заходи стосовно запобігання/протидії домашньому насильству:

- терміновий заборонний припис відносно кривдника;
- обмежувальний припис відносно кривдника;
- взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи;
- направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

Відповідно до п. 16 ст. 1 Закону 2229-VIII «терміновий заборонний припис стосовно кривдника – спеціальний захід протидії домашньому насильству, що вживається уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне припинення домашнього насильства, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства» [15].

Терміновий заборонний припис регулюється ст. 26 Закону 2229-VIII і може бути винесений строком до 10 діб. Це рішення ухвалюється уповноваженими підрозділами Національної поліції України у випадках, коли існує пряма загроза життю або здоров'ю постраждалої особи. Його мета – негайно припинити випадки домашнього насильства, а також запобігти його подальшому вчиненню чи повторенню. Він може містити такі заходи:

- «– зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи;
- заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи;
- заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою» [16, с. 17].

Обмежувальний припис стосовно кривдника регулюється ст. 26 Закону 2229-VIII і видається на строк від одного до шести місяців. Він за своєю сутністю не являється заходом покарання особи-кривдника, проте виступає тимчасовим заходом, виконуючим захисну/запобіжну функцію і направленим на попередження вчинення насильства та забезпечення першочергової безпеки осіб, з огляду на наявність

ризиків, передбачених згаданим законом, до вирішення питання про кваліфікацію дій кривдника та прийняття стосовно нього рішення у відповідних адміністративних/кримінальних провадженнях [17].

Обмежувальний припис відносно кривдника являється заходом тимчасового обмеження його прав або покладення на нього обов'язків, спрямованих на забезпечення безпеки постраждалої особи/жертви і полягає в:

- забороні перебувати в місці спільного проживання/перебування з постраждалою особою (крім випадків, коли кривдником є особа віком до 18 років);
- обмеженні спілкування з постраждалою дитиною;
- усуненні перешкод у користуванні майном, що виступає об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи;
- забороні особисто і через третіх осіб розшукувати жертву, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому її кривднику, а також займатися її переслідуванням та у всякий спосіб спілкуватися з нею;
- забороні наближатися на визначену відстань до місця перебування/проживання, роботи/навчання, інших місць частого відвідування жертвою;
- заборона вести телефонні переговори/листування із постраждалою особою/жертвою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто/через третіх осіб [18].

Що ж стосується взяття на облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи (ст. 27 Закону 2229-VIII), то уповноважені підрозділи Національної поліції України ставлять кривдника на профілактичний облік одразу після виявлення факту домашнього насильства. Протягом визначеного законом періоду з ним проводиться профілактична робота, спрямована на запобігання повторним випадкам насильства. Зняття з обліку здійснюється тим же підрозділом поліції після закінчення встановленого терміну. У разі необхідності, якщо передбачено законодавством, облік може бути продовжений або застосовані додаткові заходи контролю.

Суд може зобов'язати кривдника пройти спеціальну корекційну програму тривалістю від трьох місяців до одного року у випадках, визначених законодавством. Також особи, які вчинили домашнє насильство, мають право самостійно долучитися до такої програми на добровільних засадах (ст. 28 Закону 2229-VIII).

Повертаючись до регіональної статистики на прикладі Тернопільської області, зазначимо, що «на профілактичному обліку поліції області перебуває 2 807 осіб, які вчинили домашнє насильство. У 2024 році правоохоронці також винесли 3 468 термінових заборонних приписів щодо кривдників. Ці приписи передбачають різні обмеження для порушників, зокрема: зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи, заборону на вхід і перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи, заборону в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою» [8].

Таким чином, протидія/запобігання домашньому насильству в нашій державі ґрунтується на системі правових заходів, що включають термінові заборонні/обмежувальні приписи відносно кривдника, взяття його на профілактичний облік, а також проходження спеціальних корекційних програм. Законодавство передбачає механізми негайного реагування, захисту постраждалих осіб та запобігання повторним випадкам домашнього насильства. Судова практика ж продовжує наголошувати на необхідності комплексної оцінки доказів у кожному конкретному випадку, а також на тому, що кримінальне провадження не є єдиним критерієм визначення факту насильства. Важливу роль у протидії цьому явищу відіграють і державні органи, і суспільство.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** У межах проведеного дослідження встановлено, що адміністративна відповідальність за ст. 173-2 КУпАП виступає своєрідною «першою лінією реагування» на випадки вчинення домашнього насильства. Вона дозволяє оперативно втручатися у ситуації, які ще не досягли рівня кримінального правопорушення, але вже потребують негайного припинення та офіційної фіксації. Однак практика свідчить, що значна частина правопорушників/кривдників і далі продовжує протиправну поведінку, попри вже застосовані до них адміністративні заходи впливу. Саме повторюваність та систематичність дій (три і більше рази), зазвичай поєднана з поглибленням агресії, стає тим рубежем, після якого адміністративних санкцій недостатньо.

Підсумовуючи питання кримінальної відповідальності, зазначимо, що застосування ст. 126-1 КК України дозволяє не лише притягнути правопорушника/кривдника до суворого покарання, але й забезпечити ефективний захист жертви від домашнього насильства, особливо у випадках повторного або ж особливо тяжкого його прояву. Наведена статистика та судова практика свідчить про необхідність

комплексного підходу, а саме: ключовими елементами, що гарантують справедливе і обґрунтоване правосуддя виступають оцінка обставин кримінального правопорушення, врахування соціально-психологічних факторів та дотримання конституційних прав як кривдника, так й потерпілої особи. Поруч із тим, проведений аналіз засвідчує, що іноді не завжди є достатнім призначення лише кримінального покарання, а тому важливо паралельно застосовувати превентивні заходи.

Зважаючи на проведене дослідження, пропонуємо внести зміни до статті 126-1 КК України, знизивши поріг «систематичності» для притягнення кривдника до кримінальної відповідальності (із трьох випадків до двох зафіксованих епізодів).

Що ж стосується профілактики й запобігання домашньому насильству, сучасна практика показує ефективність комплексних стратегій, котрі поєднують в собі і правові, і соціальні, і психологічні механізми. Проте, в умовах правового режиму воєнного стану, реалізація цих заходів ускладнюється внаслідок обмеженого доступу потерпілих до правоохоронних органів, соціальних служб та психологічної підтримки, а також через підвищений рівень стресу та соціальної напруги серед українського населення. За таких непростих умов дуже важливо забезпечувати оперативну допомогу постраждалим, адаптувати превентивні програми, а також розробляти спеціальні методи взаємодії з кривдниками таким чином, щоб зменшити ризики випадків повторного домашнього насильства та можливості реалізувати підтримку безпеки кожного громадянина України.

### Література

1. Мельник Т.М. Домашнє насильство крізь призму національного та міжнародного законодавства. *Галицькі студії: Юридичні науки*. 2024. № 7–8. С. 37–42. [https://doi.org/10.32782/galician\\_studies/law-2024-7-8-6](https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2024-7-8-6)
2. Мельник Т.М. Кримінологічна характеристика домашнього насильства: портрет кривдника і потерпілої особи. *Галицькі студії: Юридичні науки*. 2025. № 10. С. 18–25. [https://doi.org/10.32782/galician\\_studies/law-2025-10-3](https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2025-10-3)
3. Шугало А.Я. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство в Україні. дис. ... доктора філософії: 081 – Право. Львів, 2025. 229 с. URL: [https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8627/1/shugalo\\_d%2B.pdf](https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8627/1/shugalo_d%2B.pdf)
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984, додаток до № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10?find=1&text=%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96#top>
5. Домашнє насильство у 2023 році: дані та тенденції. URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2024/04/%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%94-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-2023-%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%96-%D1%82%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97.pdf>
6. За домашнє насильство на обліку в Нацполіції перебувають понад 102 тисячі осіб. ZMINA. 20 Березня 2025. URL: [https://zmina.info/news/za-domashnye-nasylstvo-na-obliku-v-naczpolicziyi-perebuvayut-102-tysyach-osib/?utm\\_source=](https://zmina.info/news/za-domashnye-nasylstvo-na-obliku-v-naczpolicziyi-perebuvayut-102-tysyach-osib/?utm_source=)
7. Домашнє насильство: кількість звернень впала майже вдвічі у 2025 році – Нацполіція. INSHE.TV. 7 Травня 2025. URL: [https://inshe.tv/criminal/2025-05-07/920556/?utm\\_source=](https://inshe.tv/criminal/2025-05-07/920556/?utm_source=)
8. У 2024 році тернопільські поліцейські склали 5354 адмінпротоколи за вчинення домашнього насильства. Головне управління Національної поліції в Тернопільській області. 09 січня 2025 року. URL: [https://tp.npu.gov.ua/news/u-2024-rotsi-ternopilski-politseiski-sklaly-5354-adminprotokoly-za-vchynennia-domashnjo-nasylstva?utm\\_source=](https://tp.npu.gov.ua/news/u-2024-rotsi-ternopilski-politseiski-sklaly-5354-adminprotokoly-za-vchynennia-domashnjo-nasylstva?utm_source=)
9. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : Закон України від 22 травня 2024 року № 3733-IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2024, № 31, ст. 232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3733-20#top>
10. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 25–26, ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
11. Постанова Верховного Суду від 28 лютого 2023 року у справі № 725/4683/20. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=109395413&red=100003cbd45396e5bbe515a272e2750cd706f3&d=5>
12. Ульяновко В. Домашнє насильство під час війни: статистика лякає. *Главком*. URL: <https://glavcom.ua/country/society/domashnje-nasilstvo-pid-chas-vijni-statistika-ljakaje-1001540.html>
13. Проект Закону про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо забезпечення повноти реалізації положень міжнародного права з питань протидії домашньому та іншим видам насильства, в тому числі щодо дітей. № 12297 від 09.12.2024. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/45377>
14. 68,7% опитаних вважають домашнє насильство неприйнятним: результати дослідження громадської думки. *UNFPA Україна*. 20 листопада 2023. URL: <https://ukraine.unfpa.org/uk/news/gbv-perception-survey-results>

15. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 5, ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

16. Протидія домашньому насильству: практичний посібник для поліцейських. Проект Ради Європи «Боротьба з насильством щодо жінок та дітей в Україні». Міжнародний експерт: Ентоні Віллс. Національна експертка: Ольга Калашник. 77 с.

17. Білоконь О.В. Практика застосування обмежувального припису як способу захисту дітей від домашнього насильства. *Верховний суд України*. URL: [https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new\\_folder\\_for\\_uploads/supreme/2023\\_prezent/Prezent\\_obmeg\\_pripisi.pdf](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_obmeg_pripisi.pdf)

18. Глушко Д. Домашнє насильство під час війни. Як запобігти, розпізнати та куди звертатися. *Гвапа Медіа*. 09 серпня 2022. URL: <https://gwaramedia.com/domashnie-nasilstvo-pid-chas-vijni-yak-zapobigti-rozpiznati-ta-kudi-zvertatisya/>

## References

1. Melnyk, T.M. (2024). Domashnie nasyt'stvo kriz' pryzmu natsional'noho ta mizhnarodnoho zakonodavstva [Domestic violence through the prism of national and international legislation]. *Halytski studii: Yurydychni nauky – Galician Studies: Law Sciences*, 7–8, 37–42. [https://doi.org/10.32782/galician\\_studies/law-2024-7-8-6](https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2024-7-8-6) [in Ukrainian].

2. Melnyk, T.M. (2025). Kryminolohichna kharakterystyka domashn'oho nasyt'stva: portret kryvdnyka i poterpioli osoby [Criminological characteristics of domestic violence: portrait of the offender and the victim]. *Halytski studii: Yurydychni nauky – Galician Studies: Law Sciences*, 10, 18–25. [https://doi.org/10.32782/galician\\_studies/law-2025-10-3](https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2025-10-3) [in Ukrainian]

3. Shugalo, A.Ya. (2025). Kryminal'na vidpovidal'nist' za domashnye nasyt'stvo v Ukrayini [Criminal liability for domestic violence in Ukraine] (Doctor of Philosophy dissertation, field 081 – Law). Lviv, 229 p. Retrieved from: [https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8627/1/shugalo\\_d%2B.pdf](https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8627/1/shugalo_d%2B.pdf) [in Ukrainian].

4. Kodex Ukrayiny pro administratyvni pravoporushennia vid 07.12.1984, No 8073-X [Code of Ukraine on Administrative Offenses, 07.12.1984, No 8073-X]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainiskoi RSR*, 1984, supplement to No 51. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10?find=1&text=%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96#top> [in Ukrainian].

5. Domashnie nasyt'stvo u 2023 rotsi: dany ta tendentsii [Domestic violence in 2023: data and trends]. Retrieved from: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2024/04/%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%94-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-2023-%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%96-%D1%82%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96.pdf> [in Ukrainian].

6. Zmina. (2025, March 20). Za domashnye nasyt'stvo na obliku v Natpolitsii perebuvayut ponad 102 tysyachi osib [Over 102 thousand persons are registered for domestic violence in the National Police]. Retrieved from: [https://zmina.info/news/za-domashnye-nasyt'stvo-na-obliku-v-naczpolicziyi-perebuvayut-102-tysyach-osib/?utm\\_source=](https://zmina.info/news/za-domashnye-nasyt'stvo-na-obliku-v-naczpolicziyi-perebuvayut-102-tysyach-osib/?utm_source=) [in Ukrainian].

7. INSHE.TV. (2025, May 7). Domashnie nasyt'stvo: kil'kist' zvernem' vpala maizhe vdvichi u 2025 rotsi – Natpolitsiya [Domestic violence: number of complaints almost halved in 2025 – National Police]. Retrieved from: [https://inshe.tv/criminal/2025-05-07/920556/?utm\\_source=](https://inshe.tv/criminal/2025-05-07/920556/?utm_source=) [in Ukrainian].

8. Holovne upravlinnia Natsional'noi politsii v Ternopil'skii oblasti. (2025, January 9). U 2024 rotsi ternopil'ski polityes'ki sklaly 5354 adminprotokoly za vchynennia domashn'oho nasyt'stva [In 2024, Ternopil police drew up 5,354 administrative protocols for domestic violence]. Retrieved from: [https://tp.npu.gov.ua/news/u-2024-rotsi-ternopil'ski-politseyski-sklaly-5354-adminprotokoly-za-vchynennia-domashnoho-nasyt'stva?utm\\_source=](https://tp.npu.gov.ua/news/u-2024-rotsi-ternopil'ski-politseyski-sklaly-5354-adminprotokoly-za-vchynennia-domashnoho-nasyt'stva?utm_source=) [in Ukrainian].

9. Verkhovna Rada Ukrayiny. (2024). Pro vnesennia zmin do Kodeksu Ukrayiny pro administratyvni pravoporushennia ta inshykh zakoniv Ukrayiny u zv'iazku z ratyfikatsiieiu Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannia nasyt'stva stosovno zhinochykh i domashn'omu nasyt'stvu ta borot'bu z tsymy yavyschamy [On amendments to the Code of Ukraine on Administrative Offenses and other laws of Ukraine in connection with the ratification of the Council of Europe Convention on preventing violence against women and domestic violence]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, 2024, No 31, p. 232. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3733-20#top> [in Ukrainian].

10. Kryminal'nyy kodeks Ukrayiny vid 05.04.2001 № 2341-III [Criminal Code of Ukraine of April 5, 2001. No 2341-III]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny (VVR)*, 2001, No. 25–26, Art. 131. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

11. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 28 liutoho 2023 roku u spravi No 725/4683/20 [Resolution of the Supreme Court in case No 725/4683/20, February 28, 2023]. Retrieved from: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=109395413&red=100003cbd45396e5bbe515a272e2750cd706f3&d=5> [in Ukrainian].

12. Ulyanenko, V. Domashnie nasyt'stvo pid chas viiny: statystyka liakaye [Domestic violence during the war: statistics are alarming]. *Hlavkom*. Retrieved from: <https://glavcom.ua/country/society/domashnje-nasilstvo-pid-chas-vijni-statistika-ljakaje-1001540.html> [in Ukrainian].

13. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Kryminal'noho ta Kryminal'no-protsehsual'noho kodeksiv Ukrayiny shchodo zabezpechennia povnoty realizatsii polozhen mizhnarodnoho prava z pytan protidii domashnomu ta inshym vyidam nasyt'stva, v tomu chysli shchodo ditei, No 12297 vid 09.12.2024 [Draft Law on amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine regarding full implementation of international law provisions on countering domestic and other types of violence, including children, No 12297 of 09.12.2024]. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/45377> [in Ukrainian].

14. UNFPA Ukraine. (2023, November 20). 68,7% opytanykh vvazhaiut domashnie nasyt'stvo nepryiniatnym: rezultaty doslidzhennia hromads'koi dumky [68.7% of respondents consider domestic violence unacceptable: public opinion survey results]. Retrieved from: <https://ukraine.unfpa.org/uk/news/gbv-perception-survey-results> [in Ukrainian].

15. Pro zapobihannia ta protydiu domashn'omu nasyt'stvu: Zakon Ukrayiny vid 07.12.2017, No 2229-VIII [On prevention and counteraction of domestic violence: Law of Ukraine, 07.12.2017, No 2229-VIII]. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2018, No 5, p. 35. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> [in Ukrainian].

16. Protydiia domashn'omu nasyt'stvu: praktychnyi posibnyk dlia politseiskyykh [Countering domestic violence: practical guide for police officers]. Council of Europe project "Combating Violence Against Women and Children in Ukraine". International expert: Anthony Wills; National expert: Olha Kalashnyk. 77 p. [in Ukrainian].

17. Bilokon, O.V. (2023). Praktika zastosuvannia obmezhuval'noho prypysu yak sposobu zakhystu ditei vid domashn'oho nasyt'stva [Practice of applying a restraining order as a method of protecting children from domestic violence]. Verkhovnyi Sud Ukrayiny. Retrieved from: [https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new\\_folder\\_for\\_uploads/supreme/2023\\_prezent/Prezent\\_obmeg\\_pripisi.pdf](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_obmeg_pripisi.pdf) [in Ukrainian].

18. Hlushko, D. (2022, August 9). Domashnie nasyt'stvo pid chas viiny: yak zapobihaty, rozpiznaty ta kudy zvertatysia [Domestic violence during the war: how to prevent, recognize, and where to turn]. Gwara Media. Retrieved from: <https://gwaramedia.com/domashnie-nasilstvo-pid-chas-vijni-yak-zapobigti-rozpiznati-ta-kudi-zvertatysia/> [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 04.11.2025

Дата прийняття статті: 01.12.2025

Опубліковано: 29.12.2025